

manifestacions exteriors de la cultura que sobre les característiques seculars de l'esperit català (llengua, dret, etc.), que romanen fermes.

Després que Catalunya s'encorba sota les armes espanyoles de Felip V, la qüestió catalana dorm fins a la Revolució Francesa. Els revolucionaris francesos treballaren amb obstinació per obtenir el recolze dels catalans contra l'Espanya absolutista, enemiga de la nova França. Ells prometeren als catalans l'establiment de la República Catalana. El mateix Robespierre torna a Perpinyà el 1791, portant en sa maleta les antigues constitucions de Catalunya, model de democràcies. Ordena la traducció catalana de la Constitució francesa. El convencional Couthon presenta a la Convenció un projecte d'establiment de la República Catalana independent. Els catalans d'aleshores estaven completament decaïguts, aquestes nobles proposicions caigueren en el buit.

Una nova ocasió perduda fou aquella de les guerres napoleòniques. Napoleó feu temptatives i nombrosos esforços per atreure's Catalunya, oferint-li la independència. L'any 1810, el mariscal Augereau adreça als catalans, en nom de l'Emperador, un manifest en aquest sentit. Durant l'ocupació francesa, el govern de Catalunya tingué per llengües oficials el francès i el català. Les vicissituds de les guerres napoleòniques tornaren inútils tan bells esforços.

Però, els diputats catalans a les Corts de Cadis, pels quals fou introduït el règim constitucional a Espanya, havien rebut de llurs electors l'ordre de reclamar el restabliment de les llibertats catalanes perdudes en 1714. Però els liberals espanyols estimaren que, a Catalunya, l'esclavitud estaria més en harmonia amb els nous principis que la llibertat.

També, es remarcarà en el curs d'aquest període l'empobriment creixent i la despoblació de Catalunya i sa llarga crisi comercial, degut sobretot a les conseqüències molt allunyades del descobriment d'Amèrica. En efecte, malgrat la bestreta d'argent que la Corona Catalana havia fet per a pagar el viatge de Colom, Amèrica fou considerada sempre com un descobri-

ment i una conquesta de Castella i, per consegüent, els catalans foren sempre exclosos del comerç amb el Nou Món. Es concedeix als ports espanyols de l'Atlàntic el monopoli d'aquest comerç. La puixança del tràfec comercial amb Ultramar ocasiona la decadència econòmica del Mediterrani, i és per això que Catalunya perd sos antics mercats a Orient.

Les fonts de riquesa exterior estaven exhaurides; Catalunya havia de recórrer a sos propis recursos; l'agricultura i la indústria que, encara que ja existents, reben ara un nou impuls i acostumen els catalans a no comptar per a llur prosperitat més que en son treball. Llur manca de participació a les aventures militars espanyoles i la prohibició de comerciar amb Amèrica són la causa de què tots els homes de caràcter queden a Catalunya, constituïnt així una reserva humana que aportarà més tard una nova era de prosperitat al país, tan aviat com les circumstàncies tornin a ésser favorables.

A Espanya, al contrari, com digué el professor Mc Dougall, les contínues aventures guerrerres i la colonització d'Amèrica fan allunyar la flor dels homes emprenedors. Per altra part, l'extensió fàcil dels dominis territorials espanyols a Europa, degut a les herències i a les aliances de la família reial, són l'origen d'una falsa prosperitat que acostuma els habitants a viure sense tenir necessitat de treballar, i accentua al mateix temps el caràcter altívol de dominació del poble espanyol, qualitats que es mantenen en les èpoques d'empobriment i de misèria, aleshores que aquestes causes havien desaparegut.

5 — **Renaixement.** — A menys d'un segle d'interval, el començament de la decadència de Catalunya fou seguit del començament de la decadència d'Espanya. Però la diferència entre l'una i l'altra és molt remarcable. La decadència d'Espanya no ha acabat encara. Ella s'agreuja de més a més; sense deixar albirar un sol signe de reacció. Espanya es debat en els sobresalts de l'agonia, de la qual el cop d'Estat militar no és pas el menor, ni el menys decisiu.

Catalunya, pel contrari, ha acabat